

Patiënteninformatie

Dotterbehandeling/FFR-meting in Nieuwegein (klinisch)

Inleiding

De cardioloog heeft u aangemeld voor een FFR-meting en/of dotterbehandeling in het St. Antonius Ziekenhuis in Nieuwegein. In dit document kunt u lezen wat u kunt verwachten bij een FFR-meting of dotterbehandeling. De voorbereidingen en nazorg van een FFR-meting zijn hetzelfde als bij een dotterbehandeling. Waar dotterbehandeling geschreven staat, kunt u ook FFR-meting lezen.

In de tekst ziet u af en toe een kader. Hierin staat wat u zelf kunt doen om de opname zo goed mogelijk te laten verlopen.

Met deze informatie willen we u stimuleren en uitnodigen om mee te denken over uw behandeling tijdens de gesprekken met de cardioloog, verpleegkundig specialist/physician assistant (PA) en verpleegkundigen. We adviseren u om dit document goed door te nemen en eventuele vragen te noteren. Stel ze gerust tijdens de opname.

Wanneer u in de komende tijd merkt dat zaken die beschreven staan niet aan de orde komen, bespreek dit dan met de cardioloog, verpleegkundig specialist/physician assistant (PA) of verpleegkundige.

Iedere patiënt is anders. Daarom kan het voorkomen dat het bij u anders gaat dan zoals u heeft gelezen. De cardioloog bespreekt uw persoonlijke situatie met u.

Wanneer u acuut bent opgenomen en een dotterbehandeling heeft gehad, kunt u deze informatie gebruiken om achteraf te lezen wat er allemaal gebeurd is in de afgelopen periode.

Inhoudsopgave

1. Aanmelding voor FFR-meting en/of dotterbehandeling
2. Wachten op uw dotterbehandeling
3. Voorbereiden op de dotterbehandeling
4. Opname dotterbehandeling
5. Ontslag
6. Hartrevalidatie
7. Meer informatie

1. Aanmelding voor FFR-meting en/of dotterbehandeling

U heeft een hartkatheterisatie gehad. Hieruit blijkt dat een FFR-meting en/of een dotterbehandeling nodig is. De cardioloog meldt u hiervoor aan.

FFR-meting

FFR staat voor Fractional Flow Reserve. Een FFR-meting is een onderzoek naar de vernauwingen van de kransslagaders. Door dit onderzoek komen we erachter wat het gevolg is van de vernauwing. Als er onvoldoende doorstroming is van het bloed en u heeft klachten, dan volgt vaak aansluitend een dotterbehandeling.

Via de pols of de lies wordt een katheter (dun slangetje) in de slagader gebracht en doorgeschoven naar uw hart. Met behulp van een katheter met een druksensor meet de arts de bloeddruk op verschillende plaatsen in uw kransslagaders. Tijdens het onderzoek krijgt u het medicijn Adenosine toegediend. Dit zorgt ervoor dat het hart flink moet werken. U kunt dit voelen door een warm of beklemmend gevoel op de borst.

De arts meet de bloeddruk voor en achter de vernauwing. Hij vergelijkt de metingen met elkaar en stelt vast of de vernauwing nog voldoende bloed doorlaat.

Onvoldoende doorstroming op de plaats van de vernauwing veroorzaakt klachten. Deze informatie is belangrijk om de juiste behandeling te bepalen.

Het onderzoek duurt maximaal 1 uur. Als er aansluitend een dotterbehandeling nodig is, duurt de behandeling langer.

Dotterbehandeling

Door middel van een dotterbehandeling probeert de cardioloog de vernauwing in de kransslagader op te heffen. Meestal wordt via de pols, maar soms ook via de lies, een ballonkatheter in de kransslagader gebracht. Als de ballon wordt opgeblazen, kunt u kortdurend pijn op de borst krijgen. Meestal vertelt de cardioloog dit vooraf. De opgeblazen ballon drukt de vernauwing weg.

Tijdens de behandeling beslist de cardioloog of u een metalen kokertje krijgt (ook wel een stent genoemd). Als u een stent krijgt, heeft u extra medicatie nodig. De behandeling duurt 1,5 tot 2 uur. De totale opnameduur is bij een spoedig verloop 1 tot 3 dagen.

De cardioloog en/of de verpleegkundig specialist/physician assistant (PA) geeft u verdere informatie over de dotterbehandeling. Achterin dit document vindt u een link naar de folders die voor u van toepassing zijn.

Dat u een dotterbehandeling krijgt, roept waarschijnlijk vragen en emoties bij u op. U kunt dit met de verpleegkundige, cardioloog en/of de verpleegkundig specialist en uw naasten bespreken.

Locatie

Dotterbehandelingen vinden niet plaats in Ziekenhuis Gelderse Vallei. Wanneer u in overleg met de cardioloog besluit om u te laten dotteren, zal de cardioloog u aanmelden in Arnhem, Nieuwegein of Nijmegen. Heeft u voorkeur voor een bepaald ziekenhuis, dan kunt u dit bespreken met uw cardioloog.

Aanmelding

De aanmelding voor de dotterbehandeling bij het andere ziekenhuis gebeurt door middel van een brief van de cardioloog met daarin de uitslagen van de onderzoeken die bij u zijn gedaan en het advies tot de dotterbehandeling. De secretaresse stuurt de brief, eventueel de beelden van de hartkatheterisatie en alle aanvullende gegevens op naar het andere ziekenhuis.

Er zijn in de andere ziekenhuizen een hartteam en een dotterteam aanwezig. Zij vergaderen op verschillende momenten per week.

- Nieuwegein: hartteam elke dag, dotterteam 1x per week.
- Arnhem: hartteam 3x per week, dotterteam elke dag.
- Nijmegen: hartteam 1x per week, dotterteam elke dag.

Een team bestaat uit cardiologen en hartchirurgen. Het team kan het advies van uw cardioloog overnemen of een andere beslissing nemen. Eerst zal het andere ziekenhuis uw aanmelding moeten accepteren voordat het met u een datum afspreekt. Soms wil het team aanvullend onderzoek doen en daarna uw situatie opnieuw bespreken. Helaas is het niet in alle situaties mogelijk om te dotteren. In dat geval bekijkt men welke alternatieven er zijn. De uiteindelijke beslissing krijgt u persoonlijk te horen.

2. Wachten op uw dotterbehandeling

In uw situatie is besloten dat u in Ziekenhuis Gelderse Vallei blijft, totdat u terecht kunt in Nieuwegein. Dit betekent dat de behandeling redelijk snel noodzakelijk is. Hoelang de wachttijd is, hangt af van verschillende factoren.

De planning

Elke dag vinden er geplande dotterbehandelingen plaats. Die plaatsen zijn toegezegd aan patiënten met een poliklinische afspraak. De overige plaatsen zijn voor mensen zoals u, die de dotterbehandeling redelijk snel nodig hebben. Het ziekenhuis probeert u binnen een week, hooguit twee weken te behandelen. Soms gaat het sneller.

Wanneer krijgt u bericht?

Als het team over uw situatie heeft gesproken, volgt de dag erna bericht of u wel of niet voor de dotterbehandeling in aanmerking komt. De cardioloog belt regelmatig naar het andere ziekenhuis om te vragen of er al meer bekend is. Enige dagen na het bericht dat het doorgaat, krijgt u een opnamedatum te horen. Soms kunt u al dezelfde dag terecht in het St. Antonius ziekenhuis. U gaat daar met de ambulance of de taxi heen. Eén persoon kan met u meegaan.

Doorlezen folders

Lees de aanvullende documenten via de links achter in dit document goed door. Hierin staan ook risico's en complicaties rondom de dotterbehandeling beschreven.

Als wachten lang duurt...

Voor uw gevoel kan het zijn dat u lang moet wachten. Hopelijk geeft deze informatie u voldoende inzicht waarom u moet wachten op de overplaatsing. U mag erop vertrouwen dat deze wachttijd geen medische problemen veroorzaakt. Met medicijnen houden we uw klachten zoveel mogelijk onder controle.

Het is belangrijk dat u uw klachten altijd meldt.

Bij spoedsituaties is het altijd mogelijk om u direct door te sturen naar Nieuwegein.

Als u vragen heeft, stel deze gerust aan de cardioloog, zaalarts, verpleegkundig specialist of verpleegkundige.

3. Voorbereiden op de dotterbehandeling

Hieronder staat welke voorbereidingen er nodig zijn voor de dotterbehandeling. Leest u dit vooraf aandachtig door. Dan bent u zo goed mogelijk voorbereid.

Onderzoeken

Vooraf krijgt u altijd de volgende onderzoeken:

- Meting bloeddruk, pols en temperatuur
- hartfilmpje (ECG)
- bloedafname

Medicijnen

Wanneer u bloedverdunners gebruikt, hoort u van de zaalarts of verpleegkundige of u daarmee kunt doorgaan. U kunt uw andere medicijnen gewoon blijven gebruiken, tenzij de cardioloog anders met u heeft besproken.

Heeft u diabetes en gebruikt u Metformine/Glucophage? Dan kan het zijn, afhankelijk van uw nierfunctie, dat u hier tijdelijk mee stopt. U hoort dit van uw behandelend arts of de verpleegkundig specialist/physician assistant (PA). Indien van toepassing dan stopt u 24 uur voor tot 48 uur na het onderzoek.

Nuchter zijn

Voor de dotterbehandeling hoeft u niet nuchter te zijn. Dat wil zeggen dat u gewoon kunt eten en drinken.

Wat neemt u mee?

Wanneer u opgenomen wordt is het verstandig om het volgende mee te nemen:

- een pakketje met uw medische informatie en eventueel medicatie. Dit krijgt u van de verpleegkundige mee.
- indien van toepassing, uw insuline,
- nachtkleding en pantoffels,
- toiletartikelen en slippers.

Heeft u de afgelopen drie maanden een hartkatheterisatie via de lies ondergaan waarbij er een closure device is geplaatst? Dit een plugje dat binnen 90 dagen oplost. Neemt u dan het patiëntenkaartje van de closure device mee naar het ziekenhuis om te laten zien bij uw opname.

Contrastvloeistof

Tijdens de dotterbehandeling wordt er contrastvloeistof gebruikt. Deze vloeistof heeft invloed op de werking van uw nieren. U krijgt dan vóór en na de dotterbehandeling een vochtinfuus ter bescherming van de nieren.

Bent u allergisch voor contrastvloeistof en/of jodium, zeg dit dan duidelijk vóór het onderzoek.

4. Opname dotterbehandeling

U krijgt van de verpleegkundige informatie over de datum en het tijdstip van de behandeling.

Het is mogelijk dat één persoon meegaat met de taxi of de ambulance.

Wanneer u (klinisch) vanuit Ziekenhuis Gelderse Vallei wordt doorverwezen voor een dotterbehandeling, dan vindt de voor- en nazorg plaats in Ziekenhuis Gelderse Vallei. U gaat per ambulance of taxi naar Nieuwegein.

Na de dotterbehandeling brengt de ambulance u weer naar Ziekenhuis Gelderse Vallei in Ede. Houdt u er rekening mee dat er na de dotterbehandeling niet gelijk een ambulance voor u beschikbaar is. Het kan best een tijd duren voordat u weer terug bent. Het kan zelfs nodig zijn te overnachten in het St. Antonius Ziekenhuis. Uw begeleider zal dan eigen vervoer terug moeten regelen.

Als de dotterbehandeling zonder complicaties is verlopen, komt u meestal dezelfde dag terug naar Ziekenhuis Gelderse Vallei.

Welkom (terug) op de afdeling cardiologie

De medewerkers van de verpleegafdeling zijn op de hoogte van uw komst. Na ontvangst komt u op uw kamer. De verpleegkundige meet uw bloeddruk, pols en temperatuur, beoordeelt uw pols of lies en maakt een hartfilmpje. We raden u aan om ruim te drinken, zodat de contrastvloeistof sneller uit uw lichaam verdwijnt. Indien nodig kom er iemand van het laboratorium bij u langs om bloed af te nemen. De zaalarts of verpleegkundig specialist/physician assistant (PA) komt bij u langs om u te onderzoeken en gegevens te noteren. Het kan zijn dat er een aanpassing nodig is in uw medicijnen.

Het opnamegesprek

Tijdens dit gesprek noteert de verpleegkundige de gegevens die van belang zijn tijdens uw opname. De verpleegkundige vraagt naar uw klachten, of u ergens allergisch voor bent en wie uw contactpersoon is.

Het opnamegesprek door de zaalarts of verpleegkundig specialist

- De zaalarts of verpleegkundig specialist/physician assistant (PA) informeert naar uw klachten en hoe het met u is gegaan na de dotterbehandeling.
- De zaalarts of verpleegkundig specialist/physician assistant (PA) voert een lichamelijk onderzoek uit en beoordeelt het hartfilmpje.
- Als u voorafgaand aan de dotterbehandeling nog niet bij ons was opgenomen, wordt het reanimatiebeleid met u besproken. De zaalarts of verpleegkundig specialist/physician assistant (PA) is verplicht u te vragen of u in geval van nood gereanimeerd wil worden en zal met u bespreken hoe u, uw naasten en de cardioloog hier tegenaan kijken. Als het uw keuze is om niet gereanimeerd te willen worden, verzoeken wij u dit duidelijk te melden aan de zaalarts, verpleegkundig specialist/physician assistant (PA), cardioloog of verpleegkundige.

Bedrust

Na de dotterbehandeling heeft u een bepaalde tijd bedrust. De tijdsduur hangt af van de gevolgde methode en van bloedverdunners die u gebruikt. Heeft u tijdens de ingreep extra bloedverdunners gekregen, dan is de rusttijd langer.

- *Via de pols:* u heeft geen bedrust. U krijgt na de hartkatheterisatie een strak bandje om de pols. Dit bandje wordt opgeblazen om het wondje dicht te drukken. In etappes laat men de lucht in het polsbandje eruit. Als dit goed gaat, halen we na 4 uur het polsbandje weg. U krijgt een mitella om. Daarmee geeft u uw pols 24 uur rust.
- *Via de lies met een plugje/closure device:* u heeft 2 uur bedrust. Na de dotterbehandeling is de aanprikplek in de liesslagader gesloten met een closure device. Dit is een soort plugje/sponsje dat de wond in de slagader sluit.
- *Via de lies met drukverband:* u heeft 4 uur bedrust, waarvan 3 uur plat in bed. Laat uw hoofd plat liggen, om extra druk op de lies te voorkomen. Na 4 uur wordt het drukverband verwijderd en mag u voorzichtig uit bed.

Verloop opname

Als de voorgeschreven bedrust voorbij is, kunt u rondlopen over de afdeling cardiologie.

Voelt u zich niet lekker, dan is het belangrijk dat u dit zegt.

Pijn

De verpleegkundige vraagt regelmatig naar de pijn die u voelt. Hiervoor geeft u een cijfer tussen de 0 en 10, waarbij 0 geen pijn betekent en 10 de ergst denkbare pijn. Tot een score van 4 is de pijn draaglijk.

De verpleegkundige houdt de pijnscore in de gaten en onderneemt zo nodig verdere actie.

U voelt zelf hoeveel pijn u heeft. Vertel dit daarom duidelijk aan de verpleegkundige.

Maaltijden bestellen

In Ziekenhuis Gelderse Vallei kunt u zelf uw maaltijden samenstellen en bestellen volgens de At Your Request maaltijdservice. Hiermee kunt u zelf bepalen wat u wilt eten en wanneer u wilt eten. Met behulp van de menukaart kunt u uw maaltijd bestellen via de Maaltijdservice van At Your Request via telefoonnummer 4401.

Vorbereiden op ontslag

Het tijdstip van ontslag verschilt per persoon. Vaak is dit de ochtend na de dotterbehandeling. Of dit in uw situatie haalbaar is, bespreekt de zaalarts/verpleegkundig specialist/physician assistant (PA) met u.

U kunt alvast nadenken wie u kan ophalen als u naar huis mag.
Lees alvast hoofdstuk 5 voor een goede voorbereiding op de periode na ontslag.

5. Ontslag

Als alles naar wens verloopt en alle controles goed zijn, mag u in de meeste gevallen de dag na de dotterbehandeling alweer naar huis. Voordat u naar huis gaat, vertelt de verpleegkundige wat u wel of niet mag doen in de eerste tijd na de dotterbehandeling. Ook vraagt de verpleegkundige hoe u de zorg heeft ervaren

Bij ontslag uit het ziekenhuis krijgt u een aantal afspraken mee:

- Twee weken na ontslag heeft u een afspraak bij de verpleegkundige van de hartrevalidatie.
- Twee tot vier weken na ontslag heeft u een afspraak voor een fietstest in verband met het hartrevalidatieprogramma, als dit nog niet tijdens de opname is gedaan.
- Vier tot zes weken na ontslag komt u terug bij uw eigen cardioloog.
- Zo nodig, bij afwijkende nierfunctie, krijgt u een aanvraagformulier mee voor het laboratorium ter controle van uw nierfunctie.

Richtlijnen na ontslag

Vaak zijn er veel praktische vragen als u naar huis mag. Daarom volgen hieronder enkele richtlijnen. We raden u aan om in de eerste week niet uw fysieke grenzen op te zoeken en niet zwaar te tillen.

Indien u een hartinfarct en een dotterbehandeling heeft gehad, gelden de richtlijnen voor na een hartinfarct, zie folder 'Richtlijnen na ontslag hartinfarct'.

Aandachtspunten

- Span u thuis niet te veel in. Een grote inspanning kan leiden tot een nabloeding.
- Alcohol drinken mag, maar niet te veel (1-2 glazen per dag) Gebruikt u antistollingsmiddelen en bent u onder controle bent van de trombosedienst? Vertel daar dan dat u alcohol drinkt.
- Roken wordt met klem afgeraden.
- Eet gevarieerd en gezond. Gebruik niet te veel vet en zout. Doet u mee aan de hartrevalidatie? Dan geeft de diëtist hierover nog meer informatie.

Medicijnen

Gebruik uw eigen medicijnen weer zoals u gewend was om in te nemen, tenzij anders is afgesproken. Uw huisarts ontvangt per e-mail een ontslagbrief met hierin de actuele medicatie.

Als de Metformine/Glucophage werd gestopt, mag u die weer innemen 48 uur na de ingreep.

Activiteiten

- U kunt 24 uur na de dotterbehandeling weer douchen.
- Als de dotterbehandeling via de lies heeft plaatsgevonden, wees dan de eerste dagen voorzichtig met traplopen.
- Als de dotterbehandeling via de pols heeft plaatsgevonden, ontzie de eerste dagen dan de pols. U kunt de mitella nog enkele dagen langer blijven dragen.
- Licht huishoudelijk werk mag u weer doen 1 dag na ontslag.
- Zwaar huishoudelijk werk, tillen of duwen mag u pas weer doen 1 week na de dotterbehandeling.
- Wandelen: 1 dag na ontslag.
- Fietsen mag weer na 2 dagen.
- Autorijden mag 1 dag na ontslag, tenzij u een ander advies heeft gekregen, bijvoorbeeld in geval van een hartinfarct.
- Werken in overleg met de cardioloog/bedrijfsarts.
- Sporten mag u (na de poliklinische fietstest) rustig weer opbouwen in overleg met de hartrevalidatie.
- De dag van en na uw ontslag is het niet mogelijk om te vrijen. Daarna is vrijen gewoon mogelijk.
- Vakantie in binnen- of buitenland kan doorgaan, in overleg met de cardioloog.
- U voelt zelf het beste aan wat u aankunt, forceer dit niet en neem voldoende rust.
- Probeer met uw naasten open over problemen en angsten te praten. Wanneer u vragen heeft of u ervaart psychische klachten vanwege uw hartaandoening, dan kunt u dit bespreken met de medewerkers van het hartrevalidatieteam, de cardioloog en/of uw huisarts.

Nazorg

Houd het wondje op de pols of in de lies de eerste dagen goed in de gaten. Neem contact op met uw huisarts of in de avond/weekend met de huisartsenpost in geval van:

- nabloeding/verandering van blauwe plek
- ontstaan van een harde schijf of bobbel
- toename roodheid of warmte
- toename van pijn
- blijvende gevoeligheid
- verdoofdheid of tintelend gevoel

Neem contact op met uw huisarts of in de avond/weekend met de huisartsenpost in geval van:

- koorts of rillingen
- pijn op de borst

Instructies als u een closure device (plugje) in de lies heeft gekregen:

- Houd de lies droog en schoon.
- Draag geen strak zittende kleding of ondergoed. Dit kan de huid irriteren voordat deze hersteld is.
- Wacht met in bad gaan 3 tot 5 dagen of totdat de huid goed genezen is.

- Verwijder de pleister na een dag, maak de huid schoon met milde zeep en water. Droog voorzichtig af en breng eventueel een nieuwe pleister aan totdat de huid genezen is.
- U kunt een kleine knobbel/zwelling en of lichte gevoeligheid in de lies voelen.
- Pas uw activiteiten gedurende 3 tot 5 dagen aan. Niet persen en niet zwaarder tillen dan 2,5 kg. Anders kunt u een nabloeding krijgen.
- Bij hoesten, niezen of persen: ondersteun de lies door op de lies te drukken met de palm van de hand.
- Draag de patiëntenkaart 90 dagen bij u, totdat de closure device is opgelost.

6. Hartrevalidatie

Een dotterbehandeling is niet niks. Problemen met uw hart kunnen u angstig en onzeker maken. U kunt minder vertrouwen krijgen in uw lichaam. Allerlei vragen kunnen u bezighouden. Daarom bieden we u hartrevalidatie aan.

Het is bewezen dat hartrevalidatie mensen helpt om te leren omgaan met lichamelijke klachten en de angst en onzekerheid om deze klachten opnieuw te krijgen. Hartrevalidatie draagt bij aan een betere conditie, een gezonde leefstijl en bewustwording hiervan. Ook kan het hartrevalidatieprogramma u (en uw naasten) steun en begeleiding bieden.

Bij de hartrevalidatie staat er een team van deskundigen om u heen, zoals een fysiotherapeut, cardioloog, diëtist, medisch maatschappelijk werker, verpleegkundig coördinator en een medisch psycholoog.

Al tijdens uw opname maakt u kennis met één van de verpleegkundigen van de hartrevalidatie. Als u naar huis gaat, krijgt u een eerste afspraak mee voor een intakegesprek bij de verpleegkundige van de hartrevalidatie.

Het programma stemmen we zoveel mogelijk af op uw behoeften en wensen. Dan heeft u er het meeste voordeel van.

7. Meer informatie

Als u na het lezen van deze informatie en de folders nog vragen heeft, neem dan gerust contact op.

Polikliniek cardiologie: (0318) 43 43 45

Afdeling cardiologie: (0318) 43 47 12

Heeft u vragen over het revalideren, neem dan contact op met het hartrevalidatieteam via hartrevalidatie@zgv.nl of bel: (0318) 43 38 43.

Op werkdagen bereikbaar van 9.00 - 16.00 uur.

Andere belangrijke telefoonnummers

Uw eigen huisarts: .....

Huisartsenpost Gelderse Vallei: (0318) 43 44 44

Alarmnummer: 112

Ziekenhuis Gelderse Vallei: (0318) 43 43 43

Informatielijn Nederlandse Hartstichting 0900 - 3000 300

Patiëntenvereniging Harteraad 088 - 1111 600

Websites

Ziekenhuis Gelderse Vallei

<https://www.geldersevallei.nl/patient/behandelingen/dotterbehandeling-hart/>

St. Antonius Ziekenhuis

<https://www.antoniusziekenhuis.nl/dotterbehandeling-pci>

Nederlandse Hartstichting

www.hartstichting.nl/medicijnen Bekijk ook de voorlichtingsfilmpjes op deze site.

<https://www.hartstichting.nl/hart-en-vaatziekten/behandelingen/dotter-en-stentbehandeling>

Dit is een webpagina met informatie en onderaan kunt u doorklikken op de folder.

Harteraad

www.harteraad.nl

<https://www.harteraad.nl/kennis-tools/leven-met/> is specifiek voor patiënten en bevat veel informatie.

Op YouTube: zoek op 'dotterbehandeling' en 'stentbehandeling'.